

Ocean Ranching:

Vit mugu seta út laks í stórum tali og skapa virðismikið fiskakjöt burtur úr æti

Tað liggja ómetaligir ótroyttir möguleikar beint fyrri framman

Andreas Reinert, leiðari á Roynðarstöðinni Fiskaaling skrifar um Ocean Ranching

Færingasaga seinastu árinini minnir ekki selt um söguna hjá summum ættarþólkum reyðfólkanum í Norðurameríku seinasu öldirnar.

Hesi fólk voru veiðimenn burturav og livdu av ávisum djóraslögum. Tað bar tí ikki til at búgva á einum staði alt árið, tí veiðidjórini ferðast víða á tí stóra meginlandinum, og reyðfólk elti tey.

Tá hvíti maðurin fekk valdið, varð reyðfólk gylt inni í «reservatum», og fór so at siga fyrri skeyti.

So hvørt sum veiðitólíni hjá okkum eru batnaði, hevur føroyski veiðimaðurin á líknandi hátt fylgt sínum veiðidjórum (fiskin)

um alt Norðuratlantshav, hevur roynt har frægast var at fáa, og soleiðis er nútíðar føroyska samfelagið bygt.

Eisini vit eru tó nú so at siga gyrdir inni á okkara «reservati» og gyrðingin er 200 fj. fiskimarkið. Her skulu vit liva.

Hvussu nógv ið ber til at fáa burtur úr vanligu fiskasløgum á grunninum uttan um oyggjarnar, vita vit á leið, og tí verður nú eisini fiskað á djúpari vatni, enn vanliga hevur verið roynt, t.d. eftir kongafiski, blálongu og langasporli.

Men henda veiða krevur størri skip, longri trolwirar, sterri lemmar og tí meira orku, ið verður alt

dýrari.

Størsti parturin av okkara búskaparliga øki er og verður «bládypi» (sum Øregaard plagdi at taka til).

Hetta stóra havøki er tó als ikki oyði. Á hvørjum vári sprettur fram ein ómetalig nógð av æti, sum vit kunnu sammeta við grasið á landi. Av hesum æti livur stórhvalurin. Vit vita, at serstakliga frá umleið 1940 til 1960 gingu óferar sildatorvorur her á biti ávisar árstiðir, her fitnar svartkjáfturin aftur aftaná gýtning (fyrir nevndur sildaforskrekkjari), her ferðast makrelur, högguslokkur o.m.a.

Óført kann vera til av summum av hesum fiskaslögum nøkur ár ella mong fylgandi ár, lítið og einki onnur ár. Vit vita t.d. um sildaloyvi í Noregi (og hetta er sama sildin) frá 1570 til 1600, frá 1650 til 1700, frá 1784 til 1808 og frá 1874 til 1895. Og nú hevur sum kunnu sildaloyvi aftur verið í mong ár.

Eisini kenna vit til högguslokkarok fleiri fylgandi ár, og so sæst hann ikki aftur.

Orsøkin til hesar «bylgjur» er, at náttúran summi ár setur nógv við av einum slag og letur so mest sum alt fara fyrri skeyti onnur ár og helst eru tað víðurskiptini í havinum beint tá fiskayngulin byrjar at taka føði til sín, sum avgera hvussu stórir teir ymsku árgangirnir vera.

M.a. á «Akvakulturstasjon» í Austurvoll í Noregi verður í løtuni arbeitt við at klekja og ala upp silda- og toskeyngul. Hetta gongur rættiliga væl, men er enn á roynðarstigi. Vónin er at tað um nøkur ár skal bera til at bota um vánaligar árgangir av hesum fiskaslögum við at sleppa silda- og toskamurti í stórum tali til havs, og soleiðis gera úrtøkuna av fiskiveiðuni meira javna úr undan ári.

Toskamurturin verður sleptur í októbur–november og er tá 10–12 cm. langur.

Enn eru hetta tó framtíðar dreymir og bert við fiski av laksasætt ber til í dag um okkara leiðir at gera tilíkt arbeiði við vinningi.

Men enn liggja Føroyar óvanliga væl fyrri, tí víða havøki uttan um oyggjarnar visur seg at vera ógvuliga tíðandi matkovi hjá laks úr stórum parti av Europu, og alt bendir á, at tá gott beiti er beint fyrri durunum, kemur meira av laksasmolti, sum slept verður, til sættis, enn um tað hevur langar leiðir at ferðast yvir hav. Eisini er vandin fyrri, at laksur, sum vit sleppa út verður veiddur av øðrum tjóðum sera litil.

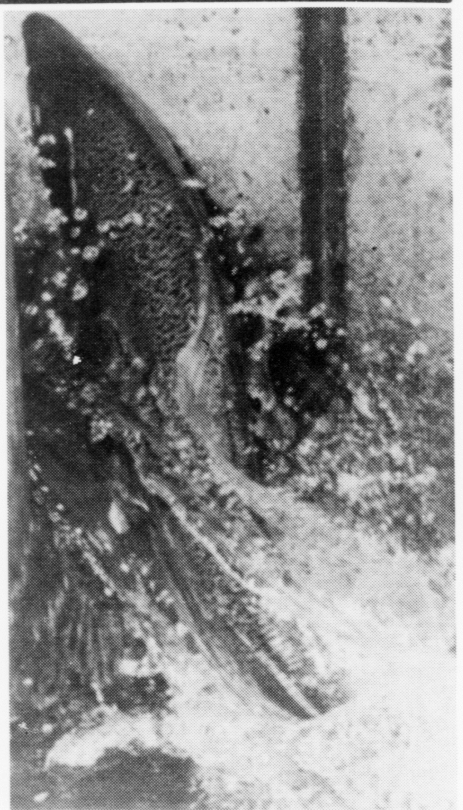
Tíverri er bert ein litil roynd gjørd í Føroyum at sleppa laksasmolt. Slept var við Áir í 1976 og sum vit vita um, vórðu veiddir aftur árið eftir 6,4% av laksunum, sum vit bert høvdu skorið fitifjórðuna av.

Sjálvur ivist eg ikki í, at meira enn 10% av markaðu fiskunum komu aftur inn á Sundalagið. Fyri tað fyrsta fáa vit av ymskum orsøkum ikki at vita um allar merktar ella markaðar fiskar, sum verða veiddir, og vanligt er eisini at rokna við, at bert umleið helvtin av merktum laksasmoltum koma aftur í mun til ómerkt. So mikið darvar merkið fiskin serstakliga fyrstu tíðina.

Talva 1 er úr riti hjá Framhvaðastofnun Ríkissins, Aætlanadeild (nov. 1980), og vísa ætlað rakstrarúrslit hjá eini «haf-beitarstöð», sum sleppur 200.000 laksasmoltum út um árið.

Vit siggja, at íslendingar rokna við, at stöðin hevur «positivt» úrslit um meira enn 5% av hesum laksunum koma aftur.

Íslendingar hava rættuliga nógvur royndir í

Vit siggja ein stóran laks koma heimaftur av havbiti og er í ferð við at sleppa sær niðan í eitt vatn at gýta

mong ár at sleppa laks, og náttúruviðurskipti teirra eru tey, ið koma okkara næst.

Eg skal tí taka upp aftur okkurt, sum skrivað er um hetta evnið seinastu árin: Árni Isaksson, sum arbeiðir á Laxeldistøð Ríkissins í Kollafirði sigur, at enda í bóklingi um hetta evni (1981):

«Samantikið kunnu vit út frá teimum her umrøddu royndum óræddir siga, at í 5 ár hevur grundarlag verið at fara undir fyrirkur sum reka «Hafbeit». Nógv tíð er tí farin fyrri skeyti og vónandi verður onkur framgongd í hesum máli næstu mánaðirnar.»

Sami høvundur endar ritið «Hafbeit» (1979) soleiðis:

«Tað krevjast stórar íløgur at fara undir «Hafbeit» á Íslandi og hugsandi er, at figging má fáast frá útlendskum grunnum ella stórfyrirtøkum. Möguleikarnir eru við hondina og bert tekniskir spurningar skulu loysast fyrri at «laksabúskapur» verður vanlig vinnugrein.

Tór Guðjonsson, fyrststjórnari á Laxeldistøðinni endar greinina «Salmon management and Ocean ranching in Iceland» (Íslendskar Landbúnaðarránnsóknir 1979) soleiðis:

«Tað er tí eingi verulig mark fyrri, hvussu stór framleiðslan kann vera uttan 1. markaðurin, 2.

hvussu nógv smolt, ið er til taks og 3. peningurin til fløgur.

Hóast hetta hevur Ísland möguleikar, ikki bert at vera millum fremstu Ocean Ranching tjóðir í heiminum, men at broyta laksafremslunum frá at vera lystimeti til eitt «food supply of great dimensions.»

Íslendsku alitstjóðirnar hava seinastu árin slept umleið 300.000 smoltum árliga í áir og ósar.

Nakrar grundir fyrri at føroyingar alt fyrri eitt eiga at fara undir roynðir at sleppa laks úr á hav at ganga á biti:

1. Tað er næstan óavmarkað, hvussu nógv an laks tú kann senda

Júst í Túni við einum stórum laks. Tað var Júst sum í sínari tíð var tann fyrsti, ið kom við hugskotinum um at seta út laksasmolt í Føroyum

x	Tidur malam (5,480) h	Konstruktif		Tidur yang kurang		
		Bedah konstr.	Elaborasi konstruktif	Bedah konstr.	Elaborasi konstruktif	
1	kg	kg	kg	kg	kg	
2,5	13.750	75,4	92,0	6.692	-16,8	-1.212
5,8	27.500	150,7	94,4	3.433	56,3	2.048
7,5	41.250	226,1	96,8	2.346	129,3	3.135
10,0	55.000	301,4	99,2	1.803	202,2	3.678
12,5	68.750	376,8	101,5	1.477	275,1	4.004
15,0	82.500	452,2	103,9	1.260	348,3	4.221
17,5	96.250	527,5	106,3	1.104	421,2	4.376
20,0	110.000	602,9	108,7	988	494,2	4.493

Talva 1.

Hesi töluni eru frá eini íslendskari «havbeitarstöð» sum árliga sleppur út 200.000 laksasmolt. Prosentini til vinstu er tað tal, sum kemur aftur. Triðja talrekkjan visur tann pening (íslendskar krónur) sum sæst fyrri at sleppa laks út alt eftir hvussu nógv kemur aftur. Uttast til hægri siggja vit vinningin av at seta laks út. Töluni vísa, at stöðin hevur positivt úrslit, um meira enn 5% av laksinum kemur aftur